

РЕГІОНАЛЬНА ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

О. В. Довгаль, доктор економічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0003-3353-4749

Миколаївський національний аграрний університет

Л. С. Безугла, кандидат наук з державного управління, доцент

ORCID ID: 0000-0002-6520-4325

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У статті проаналізовано й узагальнено нормативно-правову базу з регулювання розвитку туристичної сфери і регіональні програми на прикладі Дніпропетровської області. Виявлено сукупність бар'єрів, які перешкоджають ефективному формуванню й розвитку екотуристичної інфраструктури в регіоні. Запропоновано регіональну інноваційну модель розвитку екотуристичної інфраструктури, впровадження якої сприятиме зростанню доходів сільського населення, збільшенню обсягів надходжень до місцевих бюджетів, скороченню рівня безробіття за рахунок створення додаткових робочих місць, активізації розвитку малого підприємництва в селах регіону та державно-приватного партнерства на основі залучення приватних інвестицій.

Ключові слова: екотуризм, туристична сфера, туристичні послуги, екотуристична інфраструктура, регіональна інноваційна модель.

Постановка проблеми. Туризм визнано однією з динамічних сфер економічної діяльності в світі. За даними Всесвітньої туристичної організації (ВТО), кількість міжнародних туристичних поїздок становила у 2019 р. 1,5 млрд. Згідно з експертними оцінками Всесвітньої ради з туризму та подорожей (WTTC) і Oxford Economics, сектор туризму і подорожей демонстрував у 2019 р. зростання на 3,5%, дев'ятий рік поспіль випереджаючи світову економіку (2,5%). За останні п'ять років в цьому секторі створено кожне четверте з нових робочих місць [1].

Частка туристичної сфери у світовому обсязі валового внутрішнього продукту (ВВП) становить 10,3% (це 8,9 трлн дол. США), щорічно зростаючи на 3,5%. Туризм сприятиме створенню 330 млн робочих місць, або кожне десяте в світі. Туристичний експорт дозволяє отримувати понад 1,7 трлн дол. США. Обсяг капіталовкладень у розвиток сфери туризму і подорожей досягає 948 млрд дол. США, тобто 4,3% загального обсягу інвестицій у світі. За оцінками експертів ВТО, до 2030 р. очікується зростання прибутку від розвитку міжнародного туризму до 1,8 млрд дол. США.

При цьому варто відзначити, що у результаті загострення глобальної екологічної ситуації та зростання популярності ідей охорони довкілля

серед туристів виник попит на так звані «зелені» подорожі. За офіційними статистичними даними ВТО, частка цих подорожей становить 7-20% загального обсягу поїздок у світі. Темпи зростання обсягів зеленого туризму складають 10-30% на рік, а їх питома вага в доходах міжнародного туризму – 10-15%. Частка екотуристів становить 12-15% загальної кількості туристів у світі. Отже, зелений туризм є одним з п'яти ключових стратегічних напрямів розвитку світової туристичної індустрії [1].

В аналітичному дослідженні Програми ООН з навколишнього середовища «Туризм у Зеленій Економіці: інформаційний звіт» [2] наголошено про те, що традиційний масовий туризм досяг стадії сталого зростання. А екотуризм, навпаки, за прогнозами, швидко зростатиме протягом наступних двох десятиліть. Передбачається, що глобальні витрати на екологічний туризм зростатимуть більш високими темпами, ніж середнє зростання показників за всією галуззю.

На даний час зелений туризм найбільш поширений в Угорщині, Чехії, Іспанії, Італії, Німеччині та інших європейських країнах, які під егідою Ради Європи об'єдналися в Центрально-Східноєвропейську Федерацію з розвитку сільського зеленого туризму. За даними ВТО, наприклад у Франції, лише 7% бізнес-туристів

зупиняються в готелях, решта 93% обирають сільські готелі і кемпінги [1].

В Україні також актуалізуються проблеми розвитку сільського зеленого туризму, оскільки він не потребує значних капіталовкладень і стимулює зростання рівня зайнятості сільського населення. Сільський зелений туризм слід розглядати як ресурс сталого розвитку громади, раціональне використання якого сприятиме економічному зростанню й створенню значної доданої вартості. Він є генератором доходів, мотивом для створення нових робочих місць, залучення інвестицій, а також чинником капіталізації місцевого бренду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Критичним аналізом і систематизацією теоретичних підходів до формування й реалізації інноваційної моделі розвитку туристичної сфери займаються: А. Bilgihan, М. Nejad [3]; V. Marakova, М. Medvedova [4]; S. Sardak, V. Dzhyndzhoian, А. Samoilenko [5]; О. Романенко, О. Яворська [6], О. Давидова [7], П. Романів [8] та інші.

Багато уваги дослідниками й фахівцями-практиками приділено концептуальним положенням і практичним рекомендаціям щодо вдосконалення управління інноваційним розвитком сфери туризму, а саме:

– розглянуто окремі аспекти запровадження інновацій при оптимізації моделей розвитку туристичної галузі регіону [9];

– сформовано підходи до управління інноваційним розвитком туристичного бізнесу території в умовах диспропорційності глобального й локального ринків туристичних послуг [10];

– запропоновано інноваційні підходи до модернізації системи управління регіональним розвитком сфери туризму [11].

Проблемам розвитку сільського зеленого (екологічного) туризму присвячено велику кількість наукових публікацій провідних вчених, серед них: S. Milenkovic, N. Boskovic [12], В. Биркович [13], М. Рутинський, Ю. Зінко [14], В. Язіна, В. Ткач, С. Кожушко [15], В. Степанов [16], В. Папш [17], В. Рибак, О. Трембіцька [18], С. Олексюк, В. Пепеля, Н. Загайна [19], Ю. Арбузова, В. Яковенко [20], О. Савіцька, Н. Савіцька, Л. Погребняк [21], Л. Нецадим, С. Тимчук, Р. Кожухівська [22], В. Передерко [23], І. Крюкова, А. Кравчук [24], І. Приварникова [25], О. Коркуна, О. Цільник, О. Бордун [26], В. Маховка [27], С. Ілляшенко, Н. Ілляшенко, В. Щербаченко [28], Ю. Швець [29].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на таку пильну увагу до окресленої проблеми з боку вчених,

актуальним і необхідним залишається проведення подальших наукових досліджень у напрямі розроблення інноваційної моделі розвитку екотуристичної інфраструктури з урахуванням регіональної складової. Все це значною мірою обумовило вибір теми даного дослідження та його цільову спрямованість.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є виявлення бар'єрів, які перешкоджають ефективному формуванню й розвитку екотуристичної інфраструктури в регіоні, та обґрунтування необхідності розроблення регіональної інноваційної моделі розвитку екотуристичної інфраструктури (на прикладі Дніпропетровської області).

Виклад основного матеріалу дослідження.

Аналіз діючої нормативно-правової бази показав, що в Законі України «Про туризм» до основних напрямів державної політики в сфері туризму віднесено розвиток сільського й екологічного (зеленого) туризму, проте у Законі України «Про особисте селянське господарство» лише у наведеному термінологічному апараті згадується про сільський зелений туризм без його трактування. До того ж, досі не прийнято законопроект про сільський зелений туризм, який має містити окрему статтю про особливості й принципи формування й функціонування екотуристичної інфраструктури на інноваційних засадах.

На основі узагальнення регіональних програм на прикладі Дніпропетровської області встановлено, що лише Перелік завдань і заходів Програми розвитку туризму у Дніпропетровській області на 2014-2022 роки включає пріоритетне завдання «Розвиток туристичної інфраструктури», яке реалізується через сприяння відкриттю та облаштуванню сільських садиб. У Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року йдеться про реалізацію стратегічних цілей «Зменшення економічних дисбалансів» (операційна ціль «Розвиток закордонного та внутрішнього туризму») і «Розвиток сільських територій» (операційна ціль: «Розвиток інфраструктури сільських територій»). Слід зауважити, що у цьому стратегічному документі відсутні заходи зі створення й функціонування об'єктів екотуристичної інфраструктури на взаємовигідних принципах, спонукаючи до подальшого вивчення, розгляду та розвитку регіональної інноваційної моделі екотуристичної інфраструктури.

З огляду на вищевикладене, зазначимо, що причини занепаду в переважній більшості, на наш погляд, криються у нехтуванні міжнародним досвідом розвитку сільського туризму, відсутності послідовної державної політики в

туристичній галузі, неефективності діяльності центральних органів виконавчої влади у сфері туризму, відсутності належних умов щодо розвитку пріоритетних напрямів зовнішнього та внутрішнього туризму, державного податкового стимулювання експорту туристичних послуг; незадовільній роботі з формування та зміцнення туристичного іміджу України, глобальній економічній кризі в туристичній індустрії, яка викликана пандемією COVID-19.

Зважаючи на вищенаведене наразі маємо негативні наслідки занепаду туристичної галузі, а саме: скорочення практично удвічі туристичних

потоків в Україну іноземних туристів, деградація ринку внутрішнього туризму, значне скорочення питомої ваги туризму у ВВП країни та в регіональному валовому продукті, в тому числі доходів від туристичних послуг та послуг готелів, туристичного збору, валютних надходжень від експорту туристичних та готельних послуг, інвестицій в туристичну інфраструктуру, робочих місць [35].

Детально розглянемо динаміку кількості внутрішніх туристів у Дніпропетровському регіоні (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кількості внутрішніх туристів у Дніпропетровському регіоні

Показники	Роки					
	2011	2014	2015	2016	2017	2018
Загальна кількість туристів, обслугованих туроператорами і турагентами, у тому числі:	64470	56803	46121	57770	75526	116981
– в'їзні туристи	16	-	-	-	1	-
– внутрішні туристи	18515	7263	7195	7776	7482	9229

Джерело: складено за інформаційними матеріалами Головного управління статистики у Дніпропетровській області (на момент проведення статистичного аналізу дані за 2019 рік відсутні)

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області, кількість внутрішніх туристів скоротилася за 2011-2018 рр. на 50,2%. Статистичний аналіз показує, що, починаючи з 2014 р., в'їзні (іноземні) туристи не відвідують регіон. Зважаючи на таку ситуацію, доцільним є розроблення спеціальних екотуристичних маршрутів, розширення та вдосконалення регіональної інфраструктури регіону, що сприятиме збільшенню кількості внутрішніх й іноземних туристів.

Експерти ВТО розробили класифікацію засобів розміщення, яка поділяється на колективні та індивідуальні засоби розміщення. Колективні, в свою чергу, поділяються на засоби розміщення готельного типу та спеціалізовані, які далі більш детально розглянемо та проаналізуємо.

Приварникова І. Ю. вважає, що «...до колективних засобів розміщення готельного типу, згідно з ДержСТ 51185-98 «Туристичні послуги. Засоби розміщення. Загальні вимоги», належать

готелі, мотелі, клуби із проживанням, пансіонати, мебльовані кімнати, гуртожитки тощо. До спеціалізованих засобів розміщення відносять: профілакторії, санаторії, будинки відпочинку, туристичні притулки, стоянки тощо, туристичні, спортивні бази, бази відпочинку, будинки мисливця (рибалки), агрооселі, агроготелі, кемпінги та інші. До індивідуальних засобів розміщення належать: квартири, кімнати в квартирах, будинки, котеджі, що винаймаються» [25].

За даними ВТО, «...розвиток туризму призвів до зростання готельного господарства як головної складової туристичної галузі. Більше того, в умовах посиленої конкурентної боротьби на міжнародному туристичному ринку, сучасне готельне господарство більшості країн світу виокремилось у самостійну галузь економіки» [1].

За 2011-2018 рр. кількість колективних засобів розміщення в Україні знизилася на 19,7%, готелів – на 12,2%, кемпінгів – на 33,3%, до того ж, агроготелі взагалі не було створено (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка кількості колективних засобів розміщення в Україні, одиниць

Показники	Роки					
	2011	2014	2015	2016	2017	2018
Загальна кількість	5882	4572	4341	4256	4115	4719
У тому числі готелі та аналогічні засоби розміщення, з них:	3162	2644	2478	2534	2474	2777
– кемпінги	18	11	6	14	12	12
– агроготелі	-	-	-	-	-	-

Складено за інформаційними матеріалами Державної служби статистики України.

Як свідчить аналіз статистичних даних, кількість колективних засобів розміщення у Дніпропетровській області зменшилася у 2018 р. порівняно з 2011 р. на 66,2%, а їх частка в загальній кількості по Україні – на 3,8 в.п., або з 5,8 до 2%. Кількість місць у колективних засобах розміщення скоротилася на 54,8%. За досліджуваний період спостерігалася тенденція

зниження кількості готелів та аналогічних засобів розміщення на 63,1% та їх питомої ваги – на 2,6 в.п., або з 4,5 до 1,9% кількості готелів в країні. Варто зазначити, що у регіоні не функціонують кемпінги й агроготелі.

Дослідимо колективні засоби розміщення у Дніпропетровському регіоні (табл.3)..

Таблиця 3

Колективні засоби розміщення в Дніпропетровському регіоні, одиниць

Показники	Роки					
	2011	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість колективних засобів розміщення	275	265	253	254	228	93
у тому числі кількість готелів та аналогічних засобів розміщення	141	146	139	138	120	52
Кількість місць у колективних засобах розміщення	26191	26148	25484	24156	22794	11826

Джерело: складено за інформаційними матеріалами Головного управління статистики у Дніпропетровській області.

За результатами статистичних даних можемо стверджувати, що кількість колективних засобів розміщення щорічно зменшується впродовж 2011-2018 років, що в свою чергу призводить до значного зменшення туристичного обороту в регіоні.

Аналіз показників розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні та Дніпропетровській області доводить, що в цілому по Україні кількість садіб зростає, але Дніпропетровська область залишається незмінною в даному напрямі впродовж 2014-2017 років (табл. 4).

Таблиця 4

Показники розвитку сільського (зеленого) туризму в Україні та Дніпропетровській області

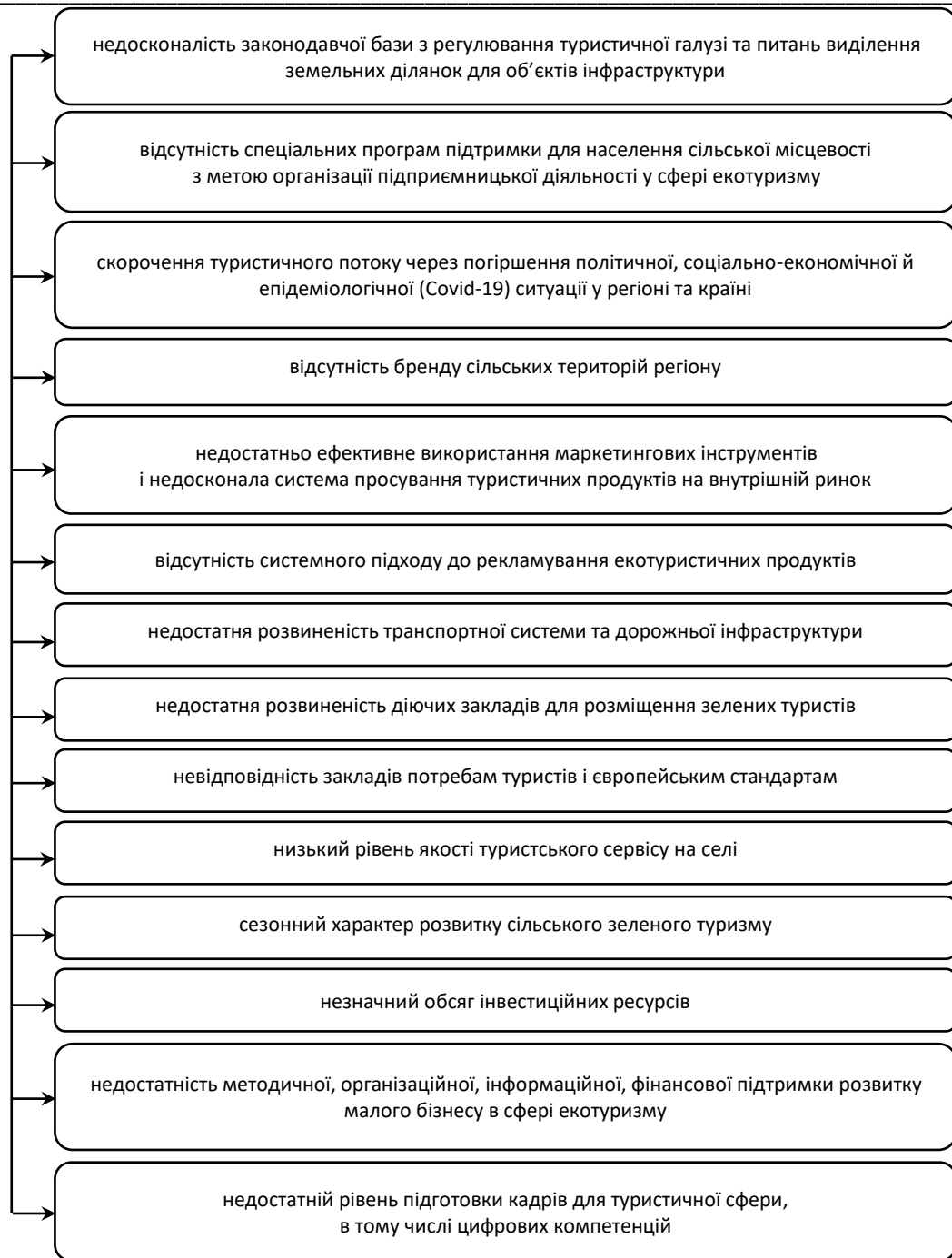
Роки	Кількість садіб, од.		Кількість розміщених, осіб		Доходи від наданих послуг, тис. грн	
	Україна	Дніпропетровська область	Україна	Дніпропетровська область	Україна	Дніпропетровська область
2014	233	1	39311	48	11219,9	17,2
2015	235	1	49253	84	18369,0	58,7
2016	375	1	79891	46	41879,5	52,7
2017	377	1	82570	265	53594,4	131,2

Джерело: складено за інформаційними матеріалами Державної служби статистики України. (У 2011 році за такими показниками інформація не збиралася – дані відсутні. Починаючи з 2018 року формою державного статистичного спостереження не передбачено збір інформації за цими показниками)

У 2017 р. в Україні створено 377 садіб, що на 61,8% більше порівняно з 2014 р. У Дніпропетровській області, за досліджуваний період, продовжує функціонувати лише одна садиба, проте кількість розміщених осіб у ній помітно зросла (у 5,5 рази), що свідчить про актуальність даного вектору розвитку садіб, як елементу системи регіональної інфраструктури. Слід зазначити, що питома вага Дніпропетровської області у загальноукраїнсь-

кому обсязі доходів від наданих послуг у сфері сільського зеленого туризму була незначною і становила у 2017 р. 0,24% (у 2014 р. – 0,15%).

У результаті аналізу наукових джерел та власних досліджень [17, 25, 30-34] виявлено сукупність бар'єрів, які стримують формування й розвиток регіональної екотуристичної інфраструктури у Дніпропетровській області (рис. 1).

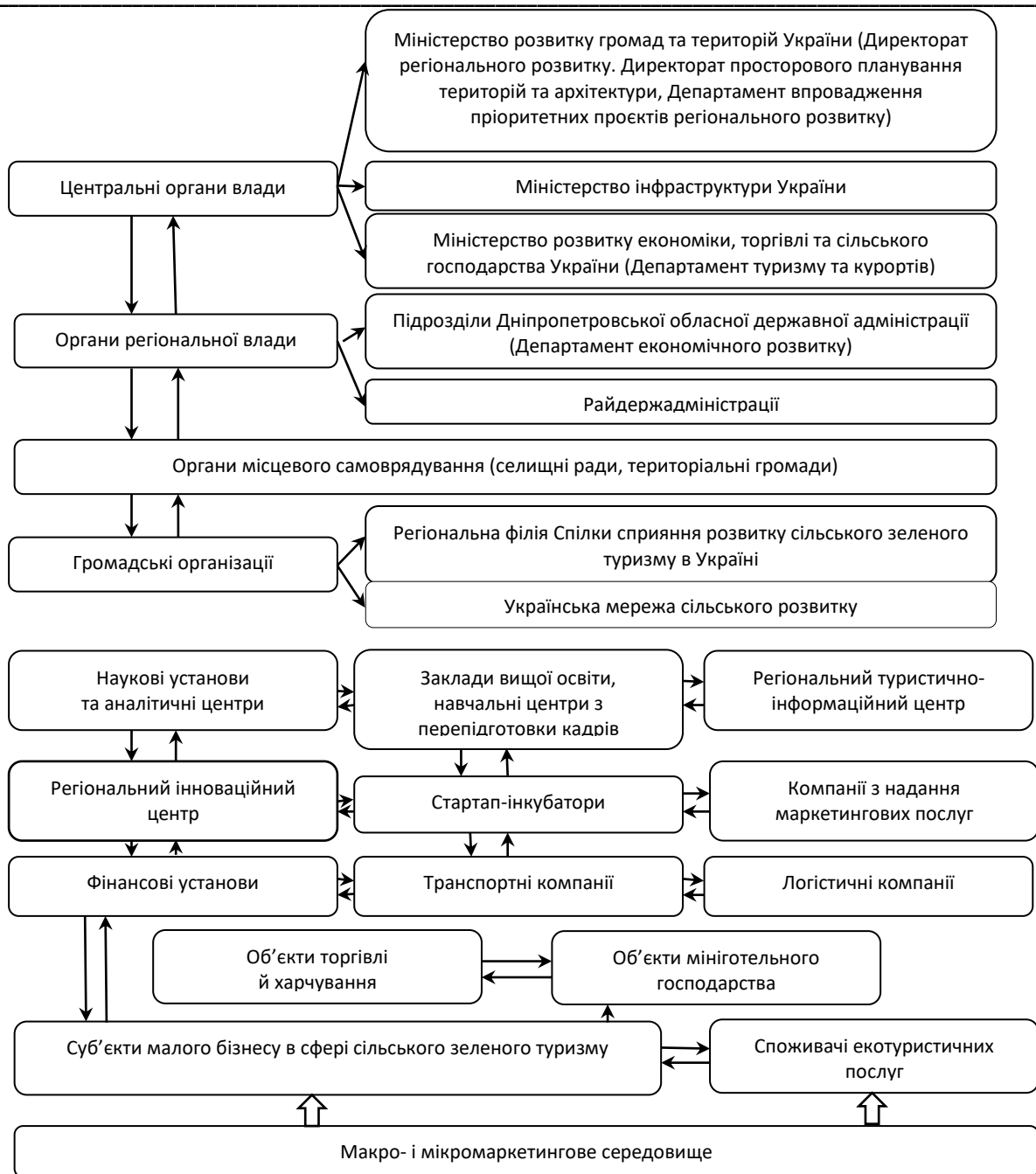

Рис. 1. Комплекс бар'єрів, які перешкоджають формуванню й розвитку регіональної екотуристичної інфраструктури

Джерело: запропоновано авторами

Для усунення вищеперелічених бар'єрів, на нашу думку, необхідно створити регіональну інноваційну модель розвитку екотуристичної інфраструктури, до складових якої вважаємо за

доцільне віднести: кадрову, матеріально-технічну, інформаційну, фінансову, маркетингову, транспортну, інноваційну (рис. 2).

Рис. 2. Регіональна інноваційна модель екотуристичної інфраструктури (на прикладі Дніпропетровської області)

Джерело: запропоновано авторами

Одним з ключових принципів запропонованої моделі має бути партнерська взаємодія та співпраця всіх установ і організацій, які виконують свої завдання для реалізації спільної мети – дієвого формування й розвитку регіональної екотуристичної інфраструктури.

Міністерство розвитку громад та територій України забезпечує реалізацію державної регіональної політики й державної політики у сфері місцевого самоврядування; формування оптимальної системи інституційного забезпечення регіонального розвитку; розробляє і здійснює

заходи, які спрямовано на розбудову інфраструктури. На Міністерство інфраструктури покладаються функції формування та реалізації державної політики з питань розвитку транспортної інфраструктури в регіоні. Департамент туризму та курортів Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України має забезпечити формування та реалізацію державної політики у сфері туризму, розроблення та виконання програм розвитку туризму; сприятиме координації функціонування суб'єктів підприємницької діяльності та їх

об'єднань у сфері екотуризму. Основне завдання Департаменту економічного розвитку Дніпропетровської облдержадміністрації, на наш погляд, полягатиме у забезпеченні реалізації державної регіональної політики, державної політики з питань розвитку підприємництва та сфери туризму, як неодмінна складова

Регіональна філія ГО «Спілка сільського зеленого туризму України», як неодмінна складова регіональної інноваційної моделі екотуристичної інфраструктури, є добровільним об'єднанням фізичних осіб-підприємців для задоволення суспільних економічних, соціальних і екологічних інтересів шляхом сприяння розвитку сільського зеленого туризму та територіальних громад в області. Додатково регіональна філія громадської спілки «Українська мережа сільського розвитку» сприятиме реалізації програм і проєктів сільського зеленого туризму для підвищення зайнятості, рівня доходів і поліпшення якості життя населення.

Створення регіональної інноваційної моделі екотуристичної інфраструктури неможливе без належного науково-методичного супроводу, важливе місце в якому відводиться науковим установам та закладам вищої освіти. Наукові установи разом із закладами вищої освіти здійснюють актуальні наукові дослідження й розробки з проблем сільського зеленого туризму. До того ж на заклади вищої освіти покладається не менш важлива місія – це підготовка та підвищення кваліфікації кадрів у туристичній сфері.

У січні 2020 року экс-прем'єр-міністр України Олексій Гончарук анонсував створення регіональних туристично-інформаційних центрів як єдиного туристичного порталу в Україні. За даними уряду, подібні локальні туристично-інформаційні центри, які відкриються в регіонах, зможуть надавати різноманітну допомогу туристам. Регіональний туристично-інформаційний центр підтримуватиме розвиток екотуризму в Дніпропетровській області, а також має брати активну участь у програмі категоризації сільських садиб, що займаються сільським зеленим туризмом. Регіональний інноваційний центр має створювати умови для розроблення й реалізації суб'єктами підприємництва інноваційних технологій у сфері екотуризму. Ця організація сприятиме збільшенню кількості успішних стартап-проєктів.

Стартап-інкубатори мають здійснювати підтримку малого бізнесу на всіх етапах його розвитку: від розроблення ідеї до її комерціалізації (у даному випадку – це підтримка інноваційних проєктів зі створення об'єктів екотуристичної інфраструктури в регіоні). З

метою маркетингового, логістичного, інформаційного та фінансового забезпечення формування й розвитку екотуристичної інфраструктури необхідно залучати логістичні, транспортні компанії з надання маркетингових послуг, банківські й фінансові установи. Суб'єкти малого підприємництва у сфері сільського зеленого туризму (об'єкти мініготельного господарства, торгівлі й харчування) мають, у першу чергу, задовольняти потреби споживачів за рахунок надання якісних і доступних за ціною екотуристичних послуг.

Впровадження даної моделі має передбачати:

- партнерські взаємовідносини між усіма учасниками: центральними органами влади, регіональними органами влади, органами місцевого самоврядування (селищні ради, територіальні громади), громадськими організаціями, науковими установами, закладами вищої освіти, регіональним інноваційним центром, стартап-інкубаторами, суб'єктами малого бізнесу в сфері сільського (зеленого) туризму, споживачами екотуристичних послуг;

- координацію зусиль центральних органів влади, регіональної влади із органами місцевого самоврядування;

- науково-організаційне забезпечення довгострокових програм розвитку екотуризму;

- розроблення й реалізацію концепції маркетингу;

- реалізацію інноваційних програм та інфраструктурних проєктів з розвитку екотуристичної діяльності;

- створення сучасної системи інформаційного забезпечення;

- розроблення механізму фінансового забезпечення, який полягатиме у застосуванні різних інструментів фінансування:

- державно-приватне партнерство;

- пільгове кредитування;

- краудфандінг;

- венчурне інвестування;

- грантові програми;

- міжнародну технічну допомогу;

- кошти міжнародних фондів тощо.

Одним із векторів розвитку інфраструктурного ринку екотуристичних послуг є активне використання інформаційної складової формування інноваційного потенціалу розвитку екотуризму в регіоні, застосування технологій інформатизації. Інформаційні ресурси, виступаючи основою для прийняття суб'єктами регулювання регіонального розвитку екотуризму управлінських рішень інноваційного характеру, формують інформаційну складову інноваційного потенціалу такого розвитку.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що для розвитку сільського зеленого туризму в регіоні доцільно внести зміни й доповнення до ряду законодавчих документів та регіональних програм, а саме:

1) до Законів України «Про туризм» і «Про особисте селянське господарство» слід включити організаційне, інформаційне, маркетингове і фінансове забезпечення розвитку екотуристичної інфраструктури, яка б відповідала європейським стандартам;

2) Стратегію регіонального розвитку Дніпропетровської області на 2021-2027 роки доповнити заходами з реалізації стратегічної цілі «Розвиток туристичної інфраструктури (у тому числі сільського зеленого)»;

3) розробити регіональну програму розвитку сільського зеленого туризму з урахуванням специфіки Дніпропетровської області;

4) створити та презентувати структурно-логічну систему щодо подолання бар'єрів, які перешкоджають формуванню й розвитку регіональної екотуристичної інфраструктури.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У сучасних реаліях, ще не сформовано єдине визначення інноваційності екотуристичної інфраструктури. Провівши аналіз, ми дотримуємося думки, що регіональна інноваційна модель розвитку екотуристичної інфраструктури являє собою поєднання та взаємозв'язок

елементів єдиної системи щодо створення, розробки нових туристичних проєктів, маршрутів, впровадження яких дозволить збільшити зайнятість населення та їх доходи, призведе до зростання надходжень у місцеві бюджети, підвищить культурну складову населення.

Сформована інноваційна модель регіонального розвитку екотуристичної інфраструктури буде завершальним етапом циклу виробництва туристично-рекреаційних послуг, що істотно вплине на кінцевий результат (пропозицію і надання послуг). Також надання послуг у сфері екологічного спрамування буде супроводжуватися захистом прав та інтересів споживачів, забезпеченням їх безпеки. Реалізація регіональної інноваційної моделі розвитку екотуристичної інфраструктури дозволить збільшити доходи сільського населення та обсяг надходжень до місцевих бюджетів; знизити рівень безробіття за рахунок створення додаткових робочих місць; активізувати розвиток малого підприємництва в селах регіону; посилити державно-приватне партнерство на основі залучення приватних інвестицій.

У подальших дослідженнях планується розробити механізм інноваційного розвитку екотуристичної інфраструктури регіону з використанням маркетингового інструментарію та обґрунтувати необхідність створення регіонального екотуристичного кластеру.

Список використаних джерел:

1. World Tourism Organization UNWTO. 2019. URL: <http://mkt.unwto.org/barometer>.
2. United Nations Environment Programme and World Tourism Organization. Tourism in the Green Economy – Background Report. Madrid: UNWTO, 2012. 167 p.
3. Bilgihan A., Nejad M. Innovation in hospitality and tourism industries. *Journal of Innovation*. 2015. Vol. 6(3). P. 33-41. <https://doi.org/10.1108/jhtt-08-2015-0033>.
4. Marakova V., Medvedova M. Innovation in tourism destinations. *Forum Scientiae Oeconomia*. 2016. Vol. 4(1). P. 33-43.
5. Sardak S., Dzhyndzhoian V., Samoilenko A. Global innovations in tourism. *Innovative Marketing*. 2016. Vol. 12(3). P. 1-8. [https://doi.org/10.21511/im.12\(3\).2016.04](https://doi.org/10.21511/im.12(3).2016.04).
6. Романенко О. О., Яворська О. Г. Особливості інновацій в туризмі та індустрії гостинності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 5-9.
7. Давидова О. Особливості застосування інновацій у розвиток туристичної галузі України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2015. № 7(172). С. 65-69. <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/172-7/9>.
8. Романів П. В. Управління інноваційним розвитком туризму: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 198 с.
9. Гуменюк А. І. Особливості удосконалення регіонального управління інноваційною діяльністю (на прикладі Івано-Франківської області). *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 4(51). С. 1-8.
10. Вдовічен А. А., Вдовічена О. Г. Модель управління розвитком туристичного бізнесу території на інноваційному підході. *Економічний аналіз: зб. наук. пр. / Тернопільський національний економічний університет*. Тернопіль: Економічна думка, 2018. Т. 28. № 2. С. 9-20.
11. Панухник О. Інноваційний потенціал регіонального розвитку туризму та рекреації із залученням молодіжного ресурсу: передумови формування та векторність управління. *Галицький економічний вісник*. 2015. № 2(49). С. 5-12.
12. Milenkovic S., Boskovic N. Ecotourism development in the danube region of Serbia. *Actual problems of economics*. 2014. No 2. P. 254-261.
13. Биркович В. І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України. *Стратегічні пріоритети*. 2008. № 1(6). С. 138-143.
14. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Зелений туризм. Київ: Знання, 2008. 271 с.

15. Язіна В. А., Ткач В. О., Кожушко С. П. Сільський зелений туризм як основний інструмент створення успішного українського туристичного села. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 29. С. 37-41.
16. Степанов В. Ю. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи. *Регіональне управління та місцеве самоврядування*. 2018. № 1(53). С. 1-5.
17. Папп В. В. Сільський зелений туризм як пріоритетний напрям розвитку сільських територій України. *Агросвіт*. 2015. № 18. С. 17-22.
18. Рибак В. В., Трембіцька О. І. Розвиток зеленого туризму в Україні. *Агропромислове видавництво Полісся. Серія: Економіка*. 2013. Вип. 6. С. 137-145.
19. Олексюк С. М., Пепеля В. Д., Загайна Н. М. Концепції розвитку зеленого туризму в регіоні. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2010. Вип. 3. С. 165-169.
20. Арбузова Ю. В., Яковенко В. Д. Перспективні напрямки розвитку зеленого туризму в Україні. *Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві*. 2013. Вип. 3(4). С. 120-128.
21. Савіцька О. П., Савіцька Н. В., Погребняк Л. В. Екотуризм як важлива складова стратегії сталого розвитку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 122-128.
22. Нещадим Л. М., Тимчук С. В., Кожухівська Р. Б. Екологічний туризм як основа ефективного розвитку туристичного бізнесу в Україні. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3(14). С. 323-327.
23. Передерко В. П. Розвиток інфраструктури еко- і геотуризму в Карпатському регіоні за сприяння проектів міжнародної технічної допомоги. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. № 2. С. 418-424.
24. Крюкова І. О., Кравчук А. О. Сучасний стан та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Одеській області. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 5. С. 462-466.
25. Приварникова І. Ю. Туристична інфраструктура для створення умов ековідпочинку та розвитку зеленого туризму в промислово орієнтованих регіонах. *Регіональний туризм: стратегія, ресурси, перспективи розвитку*: монографія / Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. Дніпро: Акцент ПП, 2015. С. 105-129.
26. Коркуна О. І., Цільник О. Я., Бордун О. В. Розвиток зеленого туризму в умовах формування об'єднаних територіальних громад. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*: зб. наук. пр. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2019. Вип. 1(135). С. 24-28.
27. Маховка В. Сільський (зелений) туризм як напрям розвитку сільських територій у Полтавській області. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2014. Вип. 19. Ч. 2. С. 130-140.
28. Ілляшенко С. М., Ілляшенко Н. С., Щербаченко В. О. «Зелений» туризм як один з напрямів сталого розвитку регіону. *Економіка України*. 2013. № 8. С. 33-39.
29. Швець Ю. О. Проблеми і перспективи організації та розвитку зеленого туризму в Україні з урахуванням європейського досвіду. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 22. Ч. 1. С. 36-39.
30. Безугла Л. С. Інноваційний розвиток системи екотуризму на засадах функціонування бізнесу. *Бізнес-моделі розвитку національної економіки та підприємницьких структур: сучасні реалії та перспективи*: монографія з міжнародною участю / за ред. Л. М. Савчук, Л. М. Бандоріної. Дніпро: Журфонд, 2018. С.296-305.
31. Безугла Л.С. Розвиток екотуризму на засадах функціонування підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2018. № 19. С. 282-286.
32. Безугла Л. С. Потенціал розвитку екотуризму за соціально-економічними критеріями. *Теорія та методологія формування інвестиційно-фінансової стратегії розвитку суб'єктів національного господарства*: колективна монографія / за ред. Л. М. Савчук, А. В. Череп. Дніпро: Журфонд. 2019. С. 359-367.
33. Bezuhla L., Demchuk N. Development strategy of ecotourism enterprises as a factor of increasing their competitiveness. *Organizational-economic mechanism of management innovative development of economic entities*: Collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi, in 3 Vol. / Higher School of Social and Economic. Przewosk: WSSG, 2019. Vol. 2. P. 289-297.
34. Безугла Л. С., Демчук Н. І. Соціально-економічні аспекти і передумови розвитку підприємств галузі екотуризму. *Агросвіт*. 2019. № 18. С. 24-28.
35. Романюк С.В. Туристична галузь України: руїна чи низький старт?. URL: https://novosti-turbiznesa.info/article/turistichna_galuz_ukraini_ruina_chi_nizkij_start_.html

Е. В. Довгаль, Л. С. Безуглая. Региональная инновационная модель развития экотуристической инфраструктуры

В статье проанализированы и обобщены нормативно-правовая база по регулированию развития туристической сферы и региональные программы на примере Днепропетровской области. Выявлена совокупность барьеров, препятствующих эффективному формированию и развитию экотуристической инфраструктуры в регионе. Предложена региональная инновационная модель развития экотуристической инфраструктуры, внедрение которой будет способствовать росту доходов сельского населения; увеличению объемов поступлений в местные бюджеты; сокращению уровня безработицы за счет создания дополнительных рабочих мест; активизации развития малого предпринимательства в селах региона и государственно-частного партнерства на основе привлечения частных инвестиций.

Ключевые слова: экотуризм, туристическая сфера, туристические услуги, экологическая инфраструктура, региональная инновационная модель

Н. Dovhal, L. Bezuhla. **Regional innovative development model of ecotourism infrastructure**

The article analyses and summarizes the regulatory framework for regulating the development of the tourism sector and regional programs on the example of the Dnipropetrovsk region. The set of barriers hindering the effective formation and development of ecotourism infrastructure in the region is revealed. A regional innovation model for the development of ecotourism infrastructure is proposed, the introduction of which will contribute to the growth of rural incomes, increased revenues to local budgets, reduced unemployment by creating additional jobs, enhancing the development of small business in the villages of the region and public-private partnerships by attracting private investment.

Keywords: *ecotourism, tourism sector, tourism services, ecotourism infrastructure, regional innovation model*